POLIISI
POLIISIHALLITUS

Lausunto
22.05.2025
Asiakirja: ID-25371146
Asia: POL-2025-73742

Eduskunnan hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Lausuntopyyntö ja tausta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt 20.5.2025 Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta (HE 25/2025 vp).

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä on tekninen järjestelmä, jonka kautta viranomaiset saavat tietoja muun muassa luotto- ja maksulaitoksilta. Järjestelmästä on nykyisin mahdollista saada asiakkuutta koskevat tiedot, mutta sen kautta ei voi saada saldo- ja tilitapahtumatietoja.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia. Kansallisista muutostarpeista johtuen ehdotetaan, että toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oikeus tehdä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta myös saldo- ja tilitapahtumatietoja koskevia kyselyjä. Näitä viranomaisia ovat muun muassa poliisi, suojelupoliisi, Verohallinto, Finanssivalvonta ja Tulli. Viranomaisille ei esitetä uusia toimivaltuuksia.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään esityksellä muodostettavan uuden toiminnallisuuden, keskitetyn saldo ja tilitapahtumajärjestelmän käytön edellytyksenä olisi, että saldo- ja tilitapahtumatiedot ovat viranomaiselle välttämättömiä sen suorittaessa laissa määriteltyjä tehtäviään.

Poliisilla on poliisilain 4 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä. Poliisilain perusteella tehdyissä kyselyissä tietosisällöt on lueteltu tyhjentävästi ja päätöksen kyseisten tietojen

hankkimisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Lausunto

Hallituksen esitystä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (jäljempänä PMJ-järjestelmä) annetun lain muuttamista voidaan pitää sääntelyä selkeyttävänä ja eheyttävänä sekä kokonaisuutena kannatettavana.

Hallituksen esityksellä tuetaan tavoitteita rikostorjunnan vahvistamisesta, harmaan talouden torjunnasta, rahanpesun estämisestä ja rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn takaisinsaannista. Edellä mainittuja tavoitteita tukevat erityisesti esityksessä mainitut velvoitteet määräajasta saldo- ja tilitapahtumia koskevien tietojen luovuttamiselle ehdotettavan lain 3 luvun 17 §:n mukaisesti. Rikosten estämiseksi, selvittämiseksi tai rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn takaisinsaannin kannalta välttämättömät tiedot olisi toimitettava viipymättä, mutta viimeistään seuraavan pankkipäivän kuluessa edellä mainitun säännöksen perusteella. Lisäksi tiedot tulisi toimittaa esityksen mukaan salassapitosäännösten estämättä. Esitetty velvoite on erityisen tärkeä rikosten estämiseksi ottaen huomioon rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn nopea siirtyminen finanssitoimijoiden välillä tai rajojen yli. Tietojen saaminen PMJ-järjestelmän kautta edistää ja tehostaa rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn takaisinsaannin alkutoimia, mikä potentiaalisesti tarkoittaa kokonaisuutena arvioiden suurempaa takaisinsaantikertymää sekä vähentää rikoksen kannattavuutta.

Tilitapahtumakyselyt ovat olennainen osa rikoksen selvittämistä ja kyselyitä tehdään lähes jokaisessa esitutkinnassa. Tilitapahtumat ovat usein rikosepäilyä koskevan näytön ja todistelun kannalta oleellisia kohdennettaessa rikosvastuuta ja etsittäessä osallisia epäiltyyn rikokseen tai selvittäessä henkilön yleistä varallisuutta, tuloja ja menoja. Varallisuustietojen ja esityksessä mainittujen muiden tarvittavien tietojen saamista laaja-alaisesti esitutkinnan piiriin voidaan pitää tärkeänä ja välttämättömänä edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. On huomattava, että poliisilla on jo poliisilakiin säädetty oikeus vastaavien tietojen saamiseksi myös PMJ-järjestelmän ulkopuolelta.

On tärkeää huomata, että nykytilanteeseen verrattuna esitys ei muuttaisi viranomaisten ja poliisin saamien tietojen sisältöä tai laajuutta vaan ainoastaan tapaa, jolla tiedot toimitetaan luotto- ja maksulaitosten toimesta toimivaltaisille viranomaisille.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi on kiinnitettävä huomiota seuraaviin kustannustehokkuutta, tietosuojaa ja laillisuusvalvontaa koskeviin kohtiin.

Yleisesti voidaan todeta, että esitys todennäköisesti vähentäisi tarvetta viranomaisten päällekkäisille järjestelmille ja toisi todennäköisesti siten kustannussäästöjä. Lisäksi keskitetyn järjestelmän katsotaan olevan eduksi myös henkilötietojen suojalle. Tietoa käsiteltäisiin samassa tietoturvallisessa järjestelmässä, ja tietojen käsittelyllä olisi yhdenmukaiset säännökset lain tasolla. Keskitetty järjestelmä luo tietoturvallisen kanavan luovutettavien henkilötietojen käsittelylle, ja samalla sujuvoittaa toimivaltaisen viranomaisen tietopyyntöjen käsittelyä, kun kyselyt voitaisiin tehdä samaa sähköistä kanavaa pitkin.

Laillisuusvalvonnan ja tietosuojan kannalta PMJ-järjestelmä mahdollistaa koherentin teknisen työkalun hyödyntämisen sen sijaan, että kukin viranomainen ratkaisee menettelytapoja ja tietosuojaa koskevat kysymykset omista lähtökohdistaan käsin.

Edellä mainitun lisäksi yhdenmukainen ja valvottu järjestelmä yhdessä kattavien lokitietojen keräämisvaatimusten ja raportointivaatimusten kanssa parantaisi järjestelmässä käsiteltävien henkilötietojen suojaa ja toisaalta myös tietojen käsittelyn luotettavuutta rekisteröityjen henkilöiden suuntaan.

Poliisitoimintaan kohdistuvan laillisuusvalvonnan ja oikeusturvan kannalta on korostettava seuraavia seikkoja. Edellytyksenä tietoihin pääsyyn ja kyselyihin on se, että ne ovat välttämättömiä poliisin lakisääteisten tehtävien sekä edellä kuvattujen toimien suorittamiseksi. Saldo- ja tilitapahtumatietoja koskevat kyselyt perustuvat välttämättömyyteen ja tapauskohtaiseen harkintaan ja kyselyn päätöksenteosta vastaa päällystöön kuuluva poliisimies. Lisäksi kyselyt ja vastaukset kirjautuvat poliisin tietojärjestelmään ja mahdollistavat kattavan jälkikäteisen laillisuusvalvonnan ja jälkikäteisen tarkastelun. Edellä kuvattua laillisuusvalvontaa toteutetaan poliisin osalta sisäisesti ja ulkoisesti.

Mikko Kiiski, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 22.05.2025 klo 08:14. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus/esikunta
Poliisihallitus/rikostorjunnan vastuualue

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi